

– здійснити перегляд та нормування самої системи нарахування пільг задля унеможливлення не обумовленого та завищеного використання пільг.

Для широкого впровадження принципів адресності необхідно розробити та ввести в дію систему перевірки матеріального становища та дійсного рівня нужденності [4, с. 220].

В умовах сьогодення, коли рівень зuboжіння населення та кількість нужденних у соціальній допомозі зростає, саме адресність є тією дієвою силою у боротьбі з цими проблемами, що сприятиме ефективному використанню бюджетних коштів, знизить рівень зловживань соціальною допомогою та кількості найнужденніших.

Література:

1. *Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава: Програма економічних реформ на 2010–2014 роки. Версія для обговорення.* Київ: Комітет з економічних реформ при Президентові України, 2010. 85 с.
2. Жигар Н.М. Вплив інформаційного забезпечення на соціальний захист населення Волині. *Проблеми матеріальної культури. Економічні науки.* 2012. № 3. С. 55–57.
3. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо реформування вітчизняної системи соціального захисту. М-во соціальної політики України. Луганськ : ДУ НДІ СТВ, 2012. 59 с.
4. Піскун К. Адресність соціальної допомоги як напрям покращення методики планування видатків соціального призначення. *Соціально-економічні проблеми і держава.* 2013. Вип. 1. С. 212–221.

Лисак Ігор Володимирович

студент 1 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник - к.е.н., доцент Шулюк Б. С.

ДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ

Впродовж останніх років реформування пенсійної системи в Україні декларується в якості першочергових завдань соціальної політики держави. Разом з тим, створення оптимальної стратегії реформування пенсійної системи передбачає вибір методології її оцінки та сукупності індикаторів, які впливають на стан пенсійної системи.

Оскільки чинна пенсійна система в нашій державі, значною мірою зберігає ще адміністративно-розподільчий характер, вона не завжди відповідає стратегії соціальної політики, відповідно – немає очікуваного ефекту від змін в системі пенсійного страхування. Така ситуація, змушує звернутися до аналізу нагромадженої низки проблем у державному пенсійному страхуванні.

1) Незадовільний макроекономічний стан, що проявляється у дефіциті бюджету Пенсійного фонду, який не в повній мірі забезпечує фінансування пенсій за рахунок власних джерел.

2) Погіршення демографічної ситуації (хоча вона і відповідає загальній тенденції старіння населення, характерній для розвинутих країн). У розвинутих країнах потреба вживання такого заходу, як підвищення пенсійного віку, виникла внаслідок старіння населення, а відтак – погіршення співвідношення чисельності платників ЄСВ до чисельності пенсіонерів, що передбачає загрозу погіршення платоспроможності національних пенсійних систем та їх банкрутства. Більше того, в ряді країн жінки та чоловіки виходять на пенсію одночасно в одному віці, що є цілком справедливо, оскільки за статистикою жінки живуть на 7-10 років довше за чоловіків. За даними досліджень, післяпенсійний вік в Україні для чоловіків в середньому складає 2,6 року, а для жінок 20 років. Саме з цієї причини, Світовий Банк рекомендував нашій країні збільшити пенсійний вік на п'ять років, як мінімум, лише для жінок.

За підрахунками вчених економістів-демографів, якщо пенсійний вік підвищити на п'ять років для обох статей, то, як свідчать розрахунки – чисельність пенсіонерів була б зменшена на 40%, розмір пенсій поступово можна було б підвищити на 60-70%, а з врахуванням скасування або фінансуванням пільгових пенсій підприємствами – удвічі. У цьому слід визнати надзвичайну актуальність фактору підвищення пенсійного віку [2, с. 6].

3) Старіння населення і необхідність збільшення обсягу коштів для їх забезпечення призводить до зростання пенсійного навантаження на

населення працездатного віку. На сьогодні в Україні нараховується близько 26,3 млн. осіб працездатного віку. З них зайняті лише 16,2 млн., а внески до Пенсійного фонду сплачує ще менша кількість. В результаті лише 12,8 млн. застрахованих осіб утримують 12 млн. нинішніх пенсіонерів. По-друге, Пенсійний фонд не має належних ресурсів для того, аби забезпечити гідний рівень пенсій. У 67% (8 млн.) пенсіонерів розмір страхової пенсії – на рівні прожиткового мінімуму [1]. В період економічних негараздів безробіття зростає, підприємства несуть збитки або банкрутують, ситуація ускладнюється ще й тим, що значна частина їх працює у тіньовому секторі.

В Україні, внаслідок глибокої економічної кризи, в демографічній сфері сформувалась негативна тенденція, яку суспільство не пододало й до теперішнього часу, вона полягає в значних масштабах міграції кваліфікованої робочої сили за кордон. На жаль, у відкритому доступі не існує правдоподібної офіційної статистики, щодо масштабів цієї тенденції.

4) Один із чинників, який ускладнює реалізацію пенсійної реформи в Україні – нестабільність законодавчої бази (постійне внесення змін до чинного законодавства, перерахунки пенсій, пов'язані із зміною законодавчо-нормативної бази).

5) Незважаючи на заходи, які здійснюються у зв'язку з переглядом Єдиної тарифної сітки та розміру мінімальної заробітної плати, близько третина працюючих сплачують ЄСВ із заробітної плати не вище мінімального її розміру.

6) Істотний вплив на фінансовий стан пенсійної системи мають зміни порядку встановлення таких державних соціальних стандартів: прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата. Встановлення мінімального розміру пенсії на рівні прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, викликає зрівнялівку у пенсійному забезпеченні та підвищення соціальної напруги у суспільстві і нівелює роль трудового стажу та сплачених страхових внесків. Підвищення мінімальної пенсії до рівня прожиткового мінімуму (величина оцінки одного року страхового стажу дорівнює 1,35%) призводить до того, що пенсіонери, які трудилися понад 40 років у бюджетних установах, сільському господарстві та інших галузях, отримують пенсії на рівні мінімальних, через низькі заробітні плати у цих галузях [4, с. 212].

7) Не в повній мірі відповідає реаліям сьогодення нова формула розрахунку пенсій, оскільки індивідуальний коефіцієнт заробітку розраховується як відношення заробітної плати, з якої сплачені страхові внески, до середньої заробітної плати по Україні. Такий порядок розрахунку свідчить про необхідність відновлення соціальної справедливості щодо тих громадян, які мають невеликі заробіток і значний трудовий стаж, що стосується, в першу чергу, працівників бюджетної сфери. Частково цю несправедливість можна подолати, якщо під час розрахунку коефіцієнта страхового стажу (а звідси й пенсії) у солідарній системі враховувати середню заробітну плату у окремих галузях замість середньої заробітної плати працівників, зайнятих у галузях економіки України [3, с. 120].

8) Ще одним спірним моментом при розрахунку пенсії є визначення середньої заробітної плати в країні за останні 3 роки, а не як це було раніше, на вибір особи будь-які три роки з її трудового стажу. Адже відомо, що продуктивність праці, а відповідно і заробіток у перед пенсійному віці є не на високому рівні, а відтак – це знижує обсяг нарахованої пенсії. Стосовно пенсій, призначених до 1 січня 2019 р., то при їх обчисленні застосовувалися показники середньої заробітної плати, з якої обчислено пенсії: для призначених до 31.12.2017 р. включно - 3 764,40 грн., у 2018 р. - 5 377,90 грн. Також парадоксальна ситуація, коли при розрахунку пенсії у 2019 р. береться до уваги показник середньої заробітної плати за попередні три роки без відповідного коригування на рівень інфляції (індекс споживчих цін).

9) В чинній системі державного пенсійного страхування мають місце подвійні стандарти, призначення пенсій регламентується більше ніж 30 законодавчими актами, кожен з яких керується своїми підходами.

10) Істотною проблемою в нашій країні є пільгове пенсійне забезпечення, що стало найбільш масовою формою компенсації професійної втрати працездатності. Таким чином, пенсійна система перерозподіляє частину коштів Пенсійного фонду з-поміж пільгових категорій, не забезпечуючи соціальної справедливості, в частині захисту прав громадян пенсійного віку, що суперечить основним принципам соціально-орієнтовної економіки [3, с. 119].

На нашу думку поєднання солідарної і накопичувальної системи є найоптимальнішим варіантом, оскільки дає змогу диверсифікувати різні

типи ризиків і забезпечити основні види пенсій. Найбільша вада розподільчої системи полягає у тому, що вона не дає ніяких гарантій виплати ні на сьогодні, ні в майбутньому. У свою чергу, накопичувальна система забезпечує високий рівень гарантій виплати пенсій для учасників, як в даний час, так і в перспективі (при ліквідації пенсійного фонду активи розподіляються пропорційно до обсягу накопичених пенсійних прав учасників).

Таким чином, обов'язкова накопичувальна система передбачає більшу, ніж солідарна, свободу вибору та одночасно відповідальність працівника.

Література:

1. Інформаційно-аналітичні матеріали до звіту про виконання бюджету Пенсійного фонду України за 2017-2019 рр. Пенсійний фонд України. URL: <https://www.pfu.com.ua/news/2019/01/3/616> (дата звернення 20.02.2020).

2. Лич В. Реформування пенсійної системи: сутність, напрями. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2010. № 3. С. 2-10.

3. Петрушка О. Накопичувальна система державного пенсійного страхування: переваги та ризики запровадження в Україні. *Світ фінансів*. 2015. № 1. С. 119-127.

4. Сидор І. П. Державне пенсійне страхування в Україні: сучасні тенденції та виклики. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць* (ISSN 2313-4569); за ред. М. І. Зверькова (голов. ред.) та ін. Одеса: Одеський національний економічний університет. 2018. № 2 (66). С. 210-222.

Лупійчук Анастасія Олександрівна

студентка 1 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Савчук С. В.

ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ